

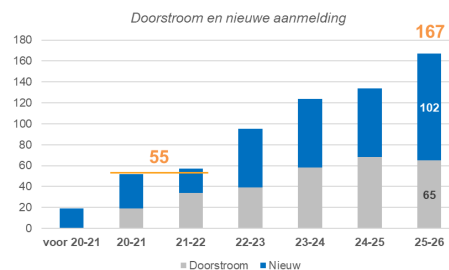
Maatschappelijk rendement van EC-O

Het Educatief Centrum Oost (EC-O) biedt volwassenen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt, de mogelijkheid om een opleiding op Mbo-niveau te volgen. Het is ontstaan in de Indische Buurt en oorspronkelijk opgezet om armoede te bestrijden, vanuit de overtuiging dat onderwijs daarbij het belangrijkste instrument is. Op verzoek van EC-O heeft LPBL een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse gemaakt van de interventie. Deze samenvatting bevat de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen.

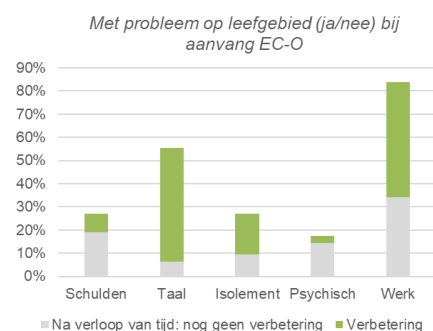
EC-O: het vergroten van je kans op werk door een Mbo-opleiding

Een goede opleiding (en diploma) vergroot de kans op werk sterk, dat is niet nieuw. EC-O laat zien dat het ook werkt voor volwassenen. Voor mensen die al heel lang uit het arbeidsproces zijn, soms nog nooit betaald werk hebben gehad, kwetsbaar zijn, slecht Nederlands spreken en rond moeten komen van een minimum inkomen (meestal een uitkering). Door het grote netwerk in de wijk, de (oud-)studenten als ambassadeurs en de laagdrempelige toegang bereikt EC-O een doelgroep die anders veelal geen Mbo-opleiding zou (kunnen) volgen. De reguliere Mbo's krijgen deze groep niet binnen, en beschikken ook niet over de ervaring en mogelijkheden om hen goed te kunnen ondersteunen. Door de extra ondersteuning, de manier waarop het onderwijs wordt gegeven (op maat, stages in plaats van werk) en de 'gemeenschapsvorming' die EC-O biedt, lukt het hen wel om deze groep een plek te bieden.

Gestart in 2021, is EC-O inmiddels uitgegroeid van een klein initiatief tot een volwaardige opleiding in een prachtig voormalig schoolgebouw. Mensen kunnen hier in alle veiligheid en met begeleiding hun eerste stappen zetten in het (weer) meedoen en zich ontwikkelen. EC-O biedt BBL-opleidingen aan op het gebied van facilitaire dienstverlening, zorg & welzijn en (in de nabije toekomst) techniek op verschillende niveaus: Pre Entree, Entree en Mbo niveau 2. Het onderwijs wordt verzorgd door drie partners: het ROCvA, TopTaal en de Vrijwilligersacademie. De opleidingen zijn gratis voor de deelnemers. Vanwege hun afstand tot de arbeidsmarkt hebben zij geen dienstverband bij een werkgever, maar lopen ze twee dagen per week stage. Bijzonder is dat de gemeente hen toestemming heeft gegeven om dit te doen met behoud van uitkering.

Uit de analyse van 365 deelnemers en een steekproefbestand van bijna 70 deelnemers blijkt dat de resultaten zeer positief zijn. Voor de deelnemers, vaak vrouwen met een beperkt sociaal netwerk, betekent een opleiding volgen bij EC-O dat zij een daginvulling krijgen. Ze gaan de deur uit om te leren en te werken. Daarbij doen ze nieuwe sociale contacten op. Ze voelen zich gezien en ze leren van elkaar, er is herkenning en erkenning van hun situatie. Het leidt ertoe dat mensen voelen dat zij erbij horen en tot empowerment, zelfstandigheid en zelfvertrouwen. Het biedt mensen, die vaak langdurig het gevoel hebben gehad dat zij min of meer buiten de maatschappij stonden, de kans om eigenaarschap te nemen over hun leven. Het resultaat is dat de mentale gezondheid en het sociale netwerk verbe-

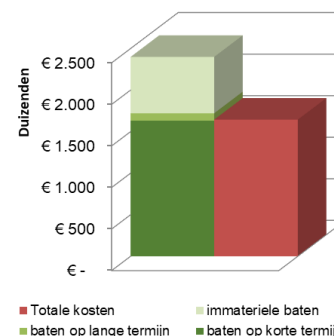
teren (samen zo'n 45 procent) en daarnaast zien we dat de financiële problemen stabiliseren (30 procent). Door dit alles neemt de kwaliteit van leven toe, voor zowel de deelnemers als hun directe relaties.

Een belangrijk onderdeel van de opleiding bij EC-O is de taalontwikkeling, door het aanbieden van extra taallessen en door de verplichting om op school altijd Nederlands te spreken. De steekproef laat zien dat bij aanvang ruim de helft van de deelnemers onvoldoende taalvaardig is. Na verloop van tijd verbetert dit met 90 procent. De grootste effecten zitten echter in de behaalde diploma's en de enorme *extra* uitstroom naar werk: uit de bijstand en uit de armoede.

Maatschappelijk rendabel, ook voor de gemeente financieel aantrekkelijk

In de eerste twee volledig afgeronde cohorten werd een (bruto-)uitstroom naar werk gerealiseerd van 50 procent. Om te bepalen welk deel hiervan extra is, is dit afgezet tegen het nulalternatief: de kans dat de deelnemers van EC-O uitstromen naar werk zónder deze interventie. We hanteren daarbij een bandbreedte, omdat de toetsing met behulp van een vergelijkbare referentiegroep op basis van de bijstandbestanden van WPI op dit moment niet mogelijk is. Deze bandbreedte wordt bepaald door twee groepen die qua kenmerken vergelijkbaar zijn met de EC-O doelgroep. In de eerste plaats zijn dat bijstandsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in het algemeen. Hun kans op uitstroom is ongeveer 14 procent¹. Een tweede referentie vinden we in de pilot VIA, waarin bijstandsgerechtigden van Somalische afkomst die langdurig in de bijstand zaten werden gevolgd². De vrouwen uit deze groep waren sterk vergelijkbaar met de doelgroep van EC-O. Het onderzoek liet zien dat hun kans op uitstroom zónder interventie afgerond ongeveer 10 procent was. Als we rekenen met het gemiddelde is de netto-effectiviteit van EC-O maar liefst 38 procent. Een resultaat dat maar weinig interventies weten te bereiken.

Deze hoge uitstroomresultaten zijn - naast de genoemde toename aan kwaliteit van leven - de belangrijkste reden dat het maatschappelijk rendement van EC-O terugkijkend positief is. De maatschappelijke kosten-batenverhouding is 1,5. Dat wil zeggen dat iedere geïnvesteerde euro ongeveer € 1,50 euro oplevert. Ook zonder de immateriële baten van meer kwaliteit van leven voor de deelnemers, is het rendement positief. De financiële kosten-batenverhouding is in dat geval break-even (de kosten zijn even groot als de baten).

EC-O is niet alleen maatschappelijk rendabel, ook voor de gemeente is investeren in EC-O financieel aantrekkelijk. Tegenover de gemeentelijke bijdragen (terugkijkend voor de eerste twee cohorten was dat in totaal ruim 9 ton) staan méér baten aan voorkomen uitkeringen en (voor een klein deel) voorkomen trajecten. De kosten-batenverhouding is voor de gemeente is 1,1. Ook het Rijk (het ministerie van OCW) investeert, door de bekostiging van de Mbo-studenten. Het ROC ontvangt deze gelden. Daar staan echter minder feitelijke kosten tegenover, dus voor hen resulteert een positief saldo. Dit is een aanknopingspunt voor een gesprek om in de toekomst minder afhankelijk te zijn van tijdelijke middelen (fondsen & WPI).

¹ Zie onder meer Kok (2006, 2008 en 2011), Groot (2008), Koning (2011) en LPBL, MKBA Werk Amsterdam (2018)

² Zie LPBL, MKBA Pilot VIA (2021)

Aandachtspunten voor de toekomst: selectie, schaalvoordelen en samenwerking

Met de uitbreiding naar Pre Entree in schooljaar 22/23 is het rendement van EC-O gedaald. Het saldo van de MKBA is - met een kosten-batenverhouding van 1,2 - nog wel positief. Een verklaring voor de daling is te vinden in de samenstelling van de *huidige* deelnemersgroep. De snelle groei die EC-O heeft doorgemaakt (een verdriedubbeling van het aantal deelnemers naar 170 in het huidige schooljaar) ging gepaard met een uitbreiding van de doelgroep. We onderscheiden daarin vier typologieën:

- *Type 1*: dit is een relatief sterke en zelfredzame groep die met lichte (vormen van) begeleiding ook direct aan het werk zou kunnen bij een werkgever op een BBL-plek, met soms extra taal op de werkvloer. Het gaat om ongeveer 15 procent van de huidige deelnemers;
- *Type 2*: Dit is met ongeveer 40 procent de grootste groep. Het gaat om deelnemers waarvoor de extra opleiding bij EC-O de kans op werk sterk vergroot. Deelnemers hebben vrijwel allemaal een bijstandsuitkering en de extra uitstroom naar werk is vergelijkbaar met de eerste twee cohorten. We noemen dit de potentie-groep;
- *Type 3*: Dit zijn deelnemers waarvoor geldt dat taal de belangrijkste belemmering is om mee te doen, zowel in de opleiding als maatschappelijk. Ze starten vaak in Pre Entree. Het gaat om ongeveer 20 procent van de huidige deelnemers. De uitval is relatief groot en er is ten opzichte van het nulalternatief geen of weinig extra uitstroom naar werk.
- *Type 4*: Dit is een groep met weinig potentie om de opleiding succesvol af te ronden (de helft valt vroegtijdig uit) en/of daarna *extra* aan het werk te gaan. We schatten in dat dit een kwart van de deelnemers betreft.

We zien kortom dat niet alleen méér maar ook ándere deelnemers zijn gestart aan de opleiding. Voor een deel van hen geldt dat de opleiding minder effect heeft op de uitstroomkans naar werk. Daarnaast zijn ook de kosten de afgelopen jaren toegenomen. Wanneer we nu een voorzichtige doorrekening maken, op basis van de huidige deelnemers en kosten, resulteert naar alle waarschijnlijkheid een negatief maatschappelijk saldo. Uit de analyse volgen een aantal aanbevelingen voor de toekomst:

1. *Selectie van doelgroepen* door een (kosten)bewuste afweging voor wie de Mbo-opleidingen worden ingezet. Door de laagdrempeligheid en de positieve PR van (oud)deelnemers meldt een grote groep zich aan bij EC-O, ook mensen voor wie een Mbo-opleiding minder effect heeft. EC-O heeft al een uitgebreide intake en selectie waarbij niet iedereen wordt aangenomen. Deze kan echter nog bewuster worden ingezet, met een bredere blik. Dat wil zeggen: niet enkel kijken naar motivatie en cognitie, maar met ook (meer) aandacht voor belastbaarheid, leeftijd en potentie voor uitstroom naar betaald werk. Het is immers vooral de potentie-doelgroep waarvoor het maatschappelijk rendement van de opleidingen hoog is. Daarbij is het belangrijk om bij de intake mogelijk alternatieven niet uit het oog te verliezen. Op die manier kunnen ook andere doelgroepen een passend traject krijgen. Dit vraagt om een goede samenwerking met de klantbegeleiders van Amsterdam Werkt!, die goed zicht hebben op het aanbod daarvan. Dat wil overigens niet zeggen dat andere trajecten niet (letterlijk) binnen de muren van EC-O georganiseerd kunnen worden, maar het hoeft niet altijd of meteen een volledige (pre) Mbo-opleiding met bijbehorende bekostiging te zijn.

2. *Schaalvoordelen*. Meer variëteit in het aanbod binnen het gebouw levert ook andere voordelen op. Door het pand optimaal te benutten kunnen de huisvestingskosten van EC-O naar beneden. Dit wordt nu ook al gedaan door de bezetting op zaterdag. Mogelijk biedt een avondbezetting hier kansen. Als daardoor de huisvestingskosten van de Mbo-opleidingen omlaag gaan, verbetert het maatschappelijk saldo.
3. *Samenwerking*. In de opleidingen bij EC-O werken drie organisaties nauw samen. Naast EC-O zelf, zijn dat het ROCvA en WPI. Dit is uniek en een belangrijke randvoorwaarde voor het succes. Maar hier is ook nog winst te behalen, met name in de inzet en kosten van de begeleiding en de organisatie, inclusief overhead en huisvesting. Zeker wanneer de opleidingen zich meer gaan richten op de potentie-doelgroep is naar alle waarschijnlijkheid minder begeleiding nodig. Door goed af te stemmen wie wat doet kunnen dubbele werkzaamheden en kosten voorkomen worden en verbetert het maatschappelijk saldo. Wij adviseren ook een betere samenwerking in de verdeling van de bekostiging door OCW. Wanneer het ROCvA een deel van de bekostiging doorgeeft, heeft dit geen effect op het totale maatschappelijke saldo, maar wel op de financiering van EC-O. Dat wordt minder afhankelijk van tijdelijke middelen en ook de gemeente hoeft dan minder te financieren.

Wanneer we meer selectie, schaalvoordelen en samenwerking doorrekenen in de MKBA zien we dat EC-O ook in de toekomst hetzelfde rendement kan (blijven) behalen als met de eerste cohorten. Kortom: het Educatief Centrum Oost biedt Amsterdammers die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt, werkelijk een kans om zich te ontwikkelen. Het is daarin bijzonder succesvol, en weet juist in tekortsectoren onbenut potentieel weer mee te laten doen. Daar profiteren uiteindelijk alle betrokkenen van: werkgevers, de gemeente Amsterdam, maar bovenal natuurlijk de deelnemers zelf en hun omgeving!

-0-0-0-